

การแพทย์แผนจีนในประเทศไทย

อดีต ปัจจุบัน อนาคต

นพ.ชาลิต สันติกิจรุ่งเรือง*

ความเป็นมา

การแพทย์แผนจีนเป็นการแพทย์ที่มีประวัติยาวนานกว่าห้าพันปี¹ เป็นการแพทย์ที่ชนชาติจีนได้สั่งสมประสบการณ์การดูแลสุขภาพมาแต่โบราณ การแพทย์แผนจีนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพประชาชนไทยผ่านการอพยพของคนจีนเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิมาตั้งแต่ยุคสมัยของกรุงสุโขทัย โดยมีหลักฐานที่ใช้อ้างอิงได้ดังนี้

1. ความคล้ายคลึงกันระหว่างการแพทย์ล้านนาและการแพทย์แผนใดซึ่งเป็นการแพทย์พื้นบ้านของชนเผ่าไตในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน^{2,3}
2. คัมภีร์โอสถพระนารายณ์ซึ่งรวบรวมตำรายาที่ใช้ในวังหลวงของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเมื่อ 400 ปีเศษที่ผ่านมา ปรากฏมีตำรายาจีนปรากฏอยู่ในภาพที่ 1
3. สมาคมแพทย์จีนในประเทศไทยที่ก่อตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2468 ดังภาพที่ 2
4. ห้างขายยาได้อันตั้ง ซึ่งเป็นร้านขายยาจีนที่เปิดดำเนินการในถนนวานิช 1 กรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ.2449 ดังภาพที่ 3
5. โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ บณถนนเยาวราช กรุงเทพฯ มีบริการการแพทย์แผนจีนเปิดบริการตั้งแต่ พ.ศ.2546 ดังภาพที่ 4
6. ได้พบหลักฐานหมอจีนซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะตามหนังสืออนุญาตประกอบโรคศิลปะ เลขที่ 4019ก โดยเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ สาขากายบำบัดโรคทางยาชั้น 2 ซึ่งออกให้เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2473 เข้าใจว่าออกตามพระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. 2466 ดังภาพที่ 5

---

* ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ภาพที่ 1 ตำมกริโอสถพระนารายณ์

ภาพที่ 2 สมาคมแพทย์จีน ฯ

ภาพที่ 3 ห้างขายยาได้อันตั้ง

ภาพที่ 4 โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ

ภาพที่ 5 ใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะของหมอจีนท่านหนึ่ง

ปัจจุบัน

จากข้อมูลและประจักษ์พยานสำคัญหลายประการทำให้ทราบและเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า สังคมไทยก็เหมือนสังคมอื่นทั่วโลกที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสุภาพอนามัยและความเจ็บป่วยของประชาชนด้วยระบบการแพทย์แผนปัจจุบันเพียงระบบเดียวได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มอาการของโรคและปัญหา แต่ต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายโดยเฉพาะใช้ระบบการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาวิธีการดูแลสุขภาพแบบดั้งเดิมของสังคมไทย จากอดีตที่มีการสังสมสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ตลอดจนการแพทย์ทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับประชาชนไทยที่ครอบคลุมการแพทย์แผนจีน ซึ่งได้สอดแทรกอยู่ในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน⁴

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2538 กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมการแพทย์ ได้จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทย-จีน เป็นหน่วยงานระดับกองเป็นการภายใน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศาสตร์การแพทย์แผนจีนให้ได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม สำหรับเป็นการแพทย์ทางเลือกสำหรับดูแลสุขภาพประชาชนไทยร่วมกับการแพทย์ปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย และเป็นหน่วยงานประสานงานความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนของกระทรวงสาธารณสุขทั้งสองประเทศ

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2540 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไทยและจีนได้ร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจด้านความร่วมมือทางวิชาการ รายละเอียดดังเอกสารแนบท้ายหมายเลขที่ 1⁵ ซึ่งมีความสำคัญของบันทึกดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. กระทรวงสาธารณสุขไทยและจีน จะร่วมมือกันด้านการแพทย์ สาธารณสุขและเภสัชกรรม จำนวน 13 ข้อ รูปแบบความร่วมมือครอบคลุมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ การศึกษาดูงานซึ่งกันและกัน การวิจัยร่วม และการประชุมวิชาการร่วมกัน
2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือร่วมระดับรัฐมนตรี โดยประชุมปีละ 1 ครั้ง เพื่อกำหนดรายละเอียดกิจกรรมและโครงการความร่วมมือ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลความร่วมมือต่าง ๆ

จากบันทึกความเข้าใจดังกล่าว คณะกรรมการร่วมด้านสาธารณสุขไทย-จีน ได้ประชุมมาแล้วจำนวน 7 ครั้ง โดยมีผลที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขไทย-จีน สรุปได้ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลทะเบียนยา ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วระหว่างไทย-จีน
2. การวิจัยร่วมซึ่งมีการวิจัยร่วมทั้งการวิจัยยาในการรักษาโรคเอดส์และโรคมะเร็ง สำหรับยารักษาโรคเอดส์เป็นความร่วมมือระหว่างกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และสถาบันพฤษชาติคุณหมิง ส่วนยารักษาโรคมะเร็งเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันมะเร็งแห่งชาติและสถาบันพฤษชาติคุณหมิง
3. มีการจัดประชุมวิชาการนานาชาติจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่
  - 3.1 การประชุมวิชาการนานาชาติเรื่องการแพทย์แบบผสมผสาน พ.ศ. 2543
  - 3.2 การประชุมวิชาการนานาชาติด้านบูรณาการศาสตร์ พ.ศ. 2548

4. ความร่วมมือด้านการผลิตบุคลากร ได้มีการลงนามในความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยไทย-จีน ด้านหลักสูตรการฝึกอบรมการแพทย์พื้นบ้านดังนี้

4.1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนเซี่ยงไฮ้ ดังภาพที่ 6

4.2 มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนปักกิ่ง

4.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมประเทศไทย และมหาวิทยาลัยเซี่ยเหมินดังภาพที่ 7

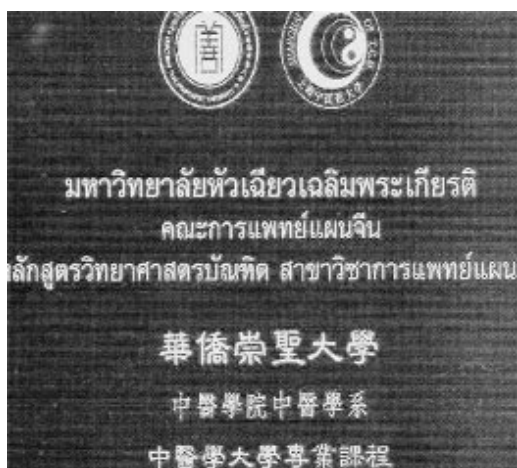
4.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนยูนนานดังภาพที่ 8

นอกจากความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ประเทศแล้ว ใน พ.ศ. 2546 กระทรวงสาธารณสุขไทยยังได้สถาปนาความร่วมมือกับนครเซี่ยงไฮ้ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและนครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งได้มีการประชุมร่วมไปแล้วจำนวน 2 ครั้ง มีผลความร่วมมือสรุปได้ดังนี้

1. มีโรงพยาบาล ประเทศไทย และโรงพยาบาลนครเซี่ยงไฮ้ สถาปนาความร่วมมือเป็นโรงพยาบาลพี่น้อง จำนวน 4 คู่ ดังรายละเอียดภาพที่ 9

2. มีการจัดตั้งศูนย์สปาไทยในนครเซี่ยงไฮ้จำนวน 1 แห่ง

3. มีความร่วมมือในการพัฒนาเกณฑ์การนำเข้าและส่งออกกระหว่างประเทศไทยและนครเซี่ยงไฮ้

ภาพที่ 6 หลักสูตรการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ภาพที่ 7 หลักสูตรการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ภาพที่ 8 การประชุมระหว่างโรงพยาบาล หัวเฉียวและโรงพยาบาลหลงหัว

ภาพที่ 9 มหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีน ยูนนานซึ่งสถาปนาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ในการประชุมคณะกรรมการความร่วมมือร่วมระหว่างกระทรวงไทย-จีน ครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไทยโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการประกอบโรคศิลป์ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 1 พ.ศ. 2543 เรื่องการอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลป์โดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีนตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลป์ พ.ศ. 2542^๑ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. การแพทย์แผนจีน หมายความว่า การกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจการวินิจฉัย การบำบัดโรคการป้องกันโรคหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย ตามศาสตร์และความรู้แบบแพทย์แผนจีนที่ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา หรือตามการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 5 ปี ของประเทศนั้น และคณะกรรมการการประกอบโรคศิลป์ให้การรับรอง

2. คุณสมบัติของบุคคลที่จะขออนุญาตขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ โดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน คือ

2.1 เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย หรือสัญชาติอื่นที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ไม่น้อยกว่าสามปี และได้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนจีนจากสถาบันการศึกษาในหลักสูตรไม่ต่ำกว่าห้าปีของประเทศนั้น และต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลป์ในประเทศที่สำเร็จการศึกษาและได้ผ่านการประเมินความรู้และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพจากคณะกรรมการการประกอบโรคศิลป์แล้ว

2.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนจีนที่กระทรวงสาธารณสุขเชิญเป็นที่ปรึกษา

3. การขออนุญาตขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีน ให้ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดที่กองการประกอบโรคศิลปะ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะดังกล่าวให้มีระยะเวลาสองปี และสามารถต่ออายุได้คราวละไม่เกินสองปี

4. บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีนตามข้อ 2.2 จะต้องปฏิบัติงานในสถานพยาบาล และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะกำหนด

จากประกาศดังกล่าว คณะกรรมการประกอบโรคศิลปะได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน ตามคำสั่งคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะที่ 10/2543 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2543 และปรับปรุงแก้ไขต่อมา ตามคำสั่งคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะที่ 1/2546 ลงวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2546 โดยมีหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาการขออนุญาตและออกหนังสืออนุญาตให้แก่บุคคลที่ขอทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน

2. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการอนุญาตประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน

3. กำหนดเกณฑ์การรับรองสถานศึกษา เกณฑ์การรับรองบุคคลที่ทำการถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน

4. พิจารณาเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามมาตรา 44 ในกรณีผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน ประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพหรือเงื่อนไขในการประกอบโรคศิลปะ

5. พิจารณาหรือดำเนินการในเรื่องอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

บุคคลที่ได้รับเชิญจากสถาบันการศึกษาสามารถขอรับการอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะด้วยศาสตร์การแพทย์แผนจีนชั่วคราวครั้งละ 1 ปี โดยคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ ซึ่งคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะแต่งตั้งได้กำหนดเงื่อนไขดังนี้

2.1 ต้องดำรงตำแหน่งอย่างน้อยรองศาสตราจารย์ทางการแพทย์แผนจีน

2.2 สถาบันการศึกษาที่ขอต้องมีหลักสูตรการแพทย์แผนจีนที่จำเป็นต้องใช้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้สอน

2.3 ต้องมีประสบการณ์การสอนการแพทย์แผนจีนมากกว่า 10 ปี

2.4 ต้องมีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะการแพทย์แผนจีนในประเทศจีน

สำหรับผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 1 ต้องผ่านการประเมินความรู้การแพทย์แผนจีนและจริยธรรมจากการสอบที่คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ จัดให้มีการสอบปีละ 1 ครั้ง

สำหรับผู้มีความรู้การแพทย์แผนจีนจากบรรพบุรุษขออนุญาตเฉพาะผู้ที่ยื่นความประสงค์ต่อกองการประกอบโรคศิลปะภายใน 90 วันหลังประกาศประกาศใช้

ในปัจจุบันมีผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะด้วยศาสตร์การแพทย์แผนจีนชั่วคราวตามประกาศดังกล่าวจำนวน 214 คน

สำหรับการต่ออายุการอนุญาต คณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาต ได้กำหนดเงื่อนไขดังนี้

1. ต้องได้รับการรับรองจากผู้บริหารสถานพยาบาลที่ประจำอยู่ว่าเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย

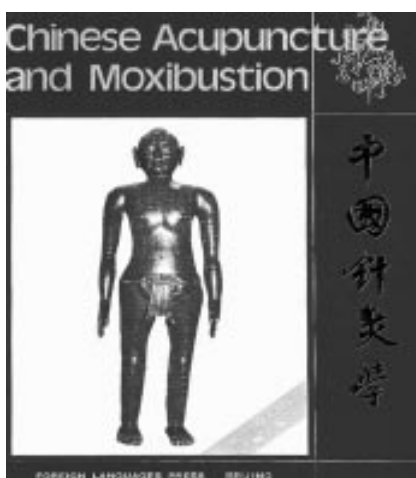
2. ต้องเป็นผู้ไม่ละเมิดด้านจริยธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542

3. มีหนังสือรับรองจากการเข้าร่วมประชุมวิชาการการแพทย์แผนจีน เพื่อแสดงว่าเป็นผู้สนใจและพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

ในการประชุมคณะกรรมการความร่วมมือร่วมด้านสาธารณสุขไทย-จีน พ.ศ. 2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไทย-จีน ยังได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจด้านความร่วมมือด้านการแพทย์และสาธารณสุข ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2543 โดยกระทรวงสาธารณสุขจีนสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา การบริการและการวิจัยการแพทย์แผนไทย-จีนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รายละเอียดในบันทึกความเข้าใจตามเอกสารแนบท้ายหมายเลขที่ 2

ตั้งแต่ พ.ศ.2538 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขไทย ได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝังเข็ม 3 เดือน สำหรับแพทย์แผนปัจจุบัน โดยได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นศูนย์ฝึกอบรมที่องค์การอนามัยโลกให้การรับรอง ดังภาพที่ 10,11 ขณะนี้มีแพทย์แผนปัจจุบันที่ผ่านการอบรมแล้วจำนวน 15 รุ่นรวม 640 คน โดยกระจายให้บริการฝังเข็มอยู่ในสถานพยาบาลภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศ

เมื่อ พ.ศ.2542 ศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทยจีน และสมาคมแพทย์ฝังเข็มและสมุนไพร ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาพันธ์ฝังเข็มโลก ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 10 ตำราการฝังเข็มที่ใช้สอนในหลักสูตร

ภาพที่ 11 ผู้สำเร็จหลักสูตรการฝังเข็มของกระทรวงสาธารณสุขรุ่นที่ 1 ถ่ายภาพกับประธานมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

ภาพที่ 12 ประกาศนียบัตรรับรองศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทย - จีน (ชื่อเดิมของสถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) เป็นสมาชิกของสมาพันธ์ฝังเข็มโลก

ใน พ.ศ.2544 รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ในข้อ 10.1 ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาการจัดระบบองค์ความรู้และมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกและสมุนไพรเพื่อนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพของรัฐอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลัก 1 ใน 18 ภารกิจ ของกระทรวงสาธารณสุข อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วยยุทธศาสตร์แห่งการพึ่งพาตนเอง และต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2545 โดยกำหนดให้มีการปฏิรูประบบราชการที่มีผลทำให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างบทบาทภารกิจอัตรากำลังด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกขึ้น โดยโอนหน่วยงานสถาบันการแพทย์แผนไทย ศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ ไทย-จีน และ ศูนย์ประสานงานการแพทย์ทางเลือก มาสังกัดกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการ แพทย์ทางเลือก ที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข วันที่ 9 ตุลาคม 2545 ดังรายละเอียดในเอกสารแนบท้าย หมายเลขที่ 3

ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนได้่วมเป็นประธานในการเปิดสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ณ ชั้น 6 อาคาร 5 กรมการแพทย์ โดยเป็นกิจกรรมหนึ่งในการเฉลิมฉลองการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย-จีน ครบ 30 ปี ซึ่งสถาบันดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ 158 / 2547 โดยมีวัตถุประสงค์ตามคำสั่ง ฯ 158 / 2547 รายละเอียดในเอกสารแนบท้ายหมายเลขที่ 4 และภาพที่ 11 , ภาพที่ 13

ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญไทยฉบับ พ.ศ. 2540 กระทรวงสาธารณสุข แพทยสภา สภาการพยาบาล สมาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภาและคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ ได้ประกาศรับรองสิทธิของผู้ป่วยจำนวน 10 ข้อ โดยระบุในข้อ 3 ว่าผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอและเข้าใจชัดเจนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน และข้อ 6 ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่น รายละเอียดในเอกสารแนบท้ายหมายเลขที่ 5

ต่อมา พ.ศ. 2545 ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งในมาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า บริการสุขภาพหมายความว่าบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคลที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ให้รวมถึงการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ รายละเอียดในเอกสารแนบท้ายหมายเลขที่ 6

ภาพที่ 13 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย (ฯพณฯ พินิจ จารุสมบัติ และนาย จาง จีว ฮวน) ร่วมกันเป็นประธานเปิด สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

อนาคตการแพทย์แผนจีนในประเทศไทย

เพื่อให้การแพทย์แผนจีนได้เป็นสาขาการแพทย์ทางเลือกที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพของประชาชนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยตลอดจนการแพทย์ทางเลือกที่เหมาะสมอื่นๆ สถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงคาดหวังว่าอนาคตการแพทย์แผนจีนในประเทศไทย จะมีลักษณะดังนี้

1. มีพระราชกฤษฎีการับรองสาขาศาสตร์การแพทย์แผนจีน ซึ่งออกตามมาตรา 5 (5) แห่งพระราชบัญญัติ การประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 และมีรายละเอียดดังนี้

1.1 สาขาการแพทย์แผนจีนมีกฎหมายรองรับเท่าเทียมกับผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาอื่นๆ

1.2 ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีนมีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากับผู้ประกอบโรคศิลปะอื่นๆ

1.3 มีคณะกรรมการวิชาชีพการแพทย์แผนจีนที่เข้มแข็ง เพื่อดูแลมาตรฐานและการประกอบโรคศิลปะของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีนให้เหมาะสมในการร่วมกับสาขาการแพทย์อื่นๆ ในการดูแลสุขภาพประชาชนไทย

2. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีน ประกอบด้วย

2.1 ผู้ได้รับอนุญาตประกอบโรคศิลปะด้วยศาสตรการแพทย์แผนจีนตามประกาศการทรงสาธารณสุข ที่ 1/ 2543 ซึ่งผ่านการฝึกอบรมการแพทย์แผนจีนเพิ่มเติมในสถานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในหลักสูตรและผ่านการประเมินความรู้การแพทย์แผนจีนที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนจีนที่กำหนด

2.2 ผู้ที่เรียนรู้การแพทย์แผนจีนจากบรรพบุรุษ ผ่านการฝึกงานในสถานพยาบาลที่มีแผนกการแพทย์แผนจีนมานาน้อยกว่า 1 ปี และผู้ดำเนินการสถานพยาบาลรับรองว่ามีความรู้การแพทย์แผนจีนจริงและมีความประพฤติเรียบร้อย และผ่านการประเมินที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนจีนที่กำหนด

2.3 ผู้สำเร็จหลักสูตรการแพทย์แผนจีนจากสถานการศึกษาในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนจีนรับรองและผ่านการประเมินที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนจีนที่กำหนด

2.4 แพทย์แผนปัจจุบันและผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาอื่นๆ ที่มีองค์ความรู้การแพทย์แผนจีนและผ่านการประเมินที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนจีนที่กำหนด⁷

3. สถานพยาบาลการแพทย์แผนจีนมีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541

4. ยา อาหาร และเครื่องมือแพทย์ที่จำเป็นได้รับการขึ้นทะเบียนและเป็นไปตามกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5. สมาคมวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนจีนมีความเข้มแข็งและมีความสามัคคีในการดูแลสมาชิกและคุ้มครองประชาชน

6. ผู้ประกอบโรคศิลปะการแพทย์แผนจีนมีคุณลักษณะดังนี้

6.1 มีความรู้และทักษะการแพทย์แผนจีนตามมาตรฐานสากลซึ่งกำหนดโดยสมาพันธ์การแพทย์แผนจีนโลก^๘ ซึ่งครอบคลุมวิชา

6.1.1 หลักการการแพทย์แผนจีนพื้นฐาน

6.1.2 การวินิจฉัยโรคตามศาสตรการแพทย์แผนจีน

6.1.3 การวิเคราะห์จำแนกโรคและอาการตามศาสตรการแพทย์แผนจีน

6.1.4 การส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ตามศาสตร์การแพทย์แผนจีน ได้แก่

- 1) การใช้สมุนไพรและตำรายาจีน
- 2) การฝังเข็มและรมยา
- 3) การนวดทุยนา
- 4) การฝึกกลมปราณซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องฝึกสมาธิ การหายใจ และการออกกำลังกาย
- 5) วิธีการอื่นๆ ตามที่สมาพันธ์การแพทย์แผนจีนโลกกำหนด
- 6) วิทยาศาสตร์การแพทย์ปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยที่จำเป็นเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้สำหรับการบริการการแพทย์และสาธารณสุขในประเทศไทย
- 7) วัฏกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศาสตร์การแพทย์แผนจีนให้ปลอดภัย มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และพึงตนเอง

เอกสารอ้างอิง

1. วิชัย โชควิวัฒน์ “ประวัติการแพทย์แผนจีนโดยสังเขป” วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2546 - มกราคม 2547 หน้า 73 - 92
2. ดารณี อ่อนชมจันทร์ “ความร่วมมือ ด้านการแพทย์พื้นบ้านระหว่างกองการแพทย์พื้นบ้านกับสถาบันวิจัยการแพทย์แผนไทย (Dai) เขตปกครองพิเศษไต สิบสองปันนา เมืองจิ่งหง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2547 หน้า 75 - 83
3. ขวลิต สันติกิจรุ่งเรือง “กำเนิดการแพทย์แผนไทย” วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ตุลาคม 2548 - มกราคม 2549 หน้า 135
4. กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก “นโยบาย แผนงาน โครงการ ปี 2546” โรงพิมพ์สงเคราะห์องค์การทหารผ่านศึก พ.ศ. 2546 หน้า 10 - 11
5. สถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “สำเนานันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงสาธารณสุขไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน” เอกสารพิมพ์เผยแพร่ พิธีเปิดสถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2548 หน้า 15 - 24
6. กระทรวงสาธารณสุข “พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542” โรงพิมพ์เลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2546 หน้า 101 - 102
7. กระทรวงสาธารณสุข “พระราชบัญญัติสถาพยาบาล พ.ศ. 2541” โรงพิมพ์เลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2546
8. WFCMS “World Federation of Chinese Medicine Societies” ปักกิ่ง พ.ศ. 2547

Memorandum of Understanding between The Ministry of Public Health of the Kingdom of Thailand and The Ministry of Health of the People's Republic of China on Cooperation in Setting up Thai-Chinese Traditional Center in Thailand

1. Under the Memorandum of Understanding (MOU) between the Ministry of Public Health of the Kingdom of Thailand and the Ministry of Health of the People's Republic of China on Cooperation in the Fields of Health, Medicine and Pharnaceutics signed in Beijing on May 29, 1997 and the third session of joint Thai-Chinese Health Cooperation Committee meeling held in Bangkok on July 1, 2000, the committee agreed to have cooperation in the following activities in item 2 and item 3.
2. Both sides agree to set up an educational, research and services activities of Thai-chinese Traditional Medicine Center in Thailand.
3. The Ministry of Health of the People's Republic of China will assist the center mentioned in item 2 to be a first class traditional Chinese medicine center in the Southeast Asian Region.
4. The MOU was signed in the spirit of friendship and cooperation which has characterized the friendly relationship between the two countries and on the occasion of celebrating the 25th anniversary of Thai-Chinese diplomatic relationship in the year 2000.
5. Completed in Nonthaburi Provinces, Thailand on July 3, 2000 in duplicate in English language for 2 copies.

คำประกาศสิทธิของผู้ป่วย

เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพกับผู้ป่วย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดีและเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ จึงได้ร่วมกันออกประกาศรับรองสิทธิของผู้ป่วยไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับการบริการด้านสุขภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างด้านฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม ลัทธิการเมือง เพศ อายุ และลักษณะของความเจ็บป่วย
3. ผู้ป่วยที่ขอรับบริการด้านสุขภาพมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอ และเข้าใจชัดเจนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือรีบด่วน หรือจำเป็น
4. ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่
5. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ที่เป็นผู้ให้บริการแก่ตน
6. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มีได้เป็นผู้ให้บริการแก่ตนและมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ให้บริการและสถานบริการได้
7. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเองจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
8. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน ในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้ถูกทดลอง ในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ
9. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น
10. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรมอาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

บันทึกความเข้าใจ ระหว่าง กระทรวงสาธารณสุข แห่งราชอาณาจักรไทย และกระทรวงสาธารณสุข แห่ง สาธารณรัฐ ประชาชนจีน ว่าด้วยความร่วมมือใน ด้านสาธารณสุข การแพทย์ และเภสัชกรรม

กระทรวงสาธารณสุข แห่งราชอาณาจักรไทย และ กระทรวงสาธารณสุข แห่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าภาคี) ยอมรับถึงความต้องการที่จะส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ฉันมิตรที่มีอยู่ระหว่างสองประเทศและปรารถนาถึงความต้องการที่จะส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุข การแพทย์ และเภสัชกรรม บนพื้นฐานของการถ้อยที ถ้อยปฏิบัติระหว่างกันและประโยชน์ร่วมกันระหว่างสองประเทศ จึงได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. บันทึกความเข้าใจนี้ กำหนดกรอบความร่วมมือซึ่งระบุข้อเสนอของโครงการ ความร่วมมือในรายละเอียดในสาขาที่กำหนดไว้ โดยภาคีทั้งสองจะร่วมกันพิจารณากันต่อไป

สาขาความร่วมมือ

2. ภาคีทั้งสองฝ่ายจะสนับสนุนอำนวยความสะดวก และส่งเสริมความร่วมมือในสาขาต่างๆ ที่อ้างถึงข้างต้น ซึ่งรวมถึงสาขาดังต่อไปนี้

- 2.1 การป้องกันโรคติดต่อและโรคระบาด
- 2.2 โรคไม่ติดต่อ (อาทิเช่น มะเร็ง ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดและหัวใจ โรคเบาหวาน ฯลฯ)
- 2.3 การแพทย์พื้นบ้าน
- 2.4 การพัฒนาและสมุนไพร
- 2.5 การอนามัยแม่และเด็ก
- 2.6 การบำบัดรักษาและการพยาบาล
- 2.7 การศึกษาทางการแพทย์และการพยาบาล

- 2.8 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีววัตถุ เภสัชภัณฑ์ และเครื่องมือแพทย์
- 2.9 การแพทย์ผู้สูงอายุ
- 2.10 การผ่าตัดจลศัลยศาสตร์ และการรักษาบาดแผลไฟไหม้
- 2.11 การคุ้มครองผู้บริโภค
- 2.12 การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์
- 2.13 การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาและสารเสพติด

รูปแบบของความร่วมมือ

3. ภาคทั้งสองฝ่ายจะดำเนินความร่วมมือในรูปแบบดังต่อไปนี้

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และความสำเร็จทางการแพทย์ล่าสุด
- การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ และคณะผู้ทำงานทางการแพทย์และสาธารณสุข
- การปฏิบัติตามแผนความร่วมมือด้านการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
- การร่วมจัดประชุมสัมมนาและประชุมทางเทคนิคซึ่งอาจพิจารณาเห็นว่าจำเป็น

การดำเนินการ

4. ภาคทั้งสองฝ่ายจะจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือ ร่วมด้านสาธารณสุข ไทย-จีน เพื่อพัฒนาจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับระยะเวลา 2 ปี และประสานการดำเนินกิจกรรมภายใต้บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ โดยคณะกรรมการร่วมจะประชุมความร่วมมือต่างๆ เป็นประจำปีละหนึ่งครั้ง

5. ภาคทั้งสองฝ่ายจะแสวงหาความเป็นไปได้ในการร่วมลงทุนและความร่วมมือทางธุรกิจในรูปแบบอื่นๆ ด้านชีววัตถุ เภสัชภัณฑ์ และเครื่องมือแพทย์

6. ภาคทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันในกิจกรรมภายใต้การริเริ่มขององค์การอนามัยโลกและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

7. ภาคทั้งสองฝ่ายจะแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เพื่อวัตถุประสงค์ในการให้คำปรึกษาและการศึกษาวิจัย

การจัดสรรงบประมาณ

8. ประเทศผู้ส่งจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังและกลับจากนครหลวงของประเทศผู้รับของผู้เชี่ยวชาญพิเศษ และประเทศผู้รับจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับอาหาร ที่พัก และการเดินทางภายในประเทศ

9. ประเทศผู้รับจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของผู้เชี่ยวชาญพิเศษในกรณีที่เกิดเจ็บป่วยกะทันหัน หรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างการแลกเปลี่ยนการเยือนภายใต้บันทึกความเข้าใจนี้

การปรึกษาหารือ

10. ภาคีสองฝ้ายจะปรึกษาหารือกันเมื่อได้รับคำขอจากฝ้ายใดในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อบตต่างๆ ของบันทึกความเข้าใจนี้ และจะพยายามร่วมกันด้วยบรรยากาศของความร่วมมือและเชื่อถือซึ่งกันและกัน เพื่อจะแก้ไขอุปสรรคและความเข้าใจที่ไม่ตรงกันซึ่งอาจจะเกิดขึ้น

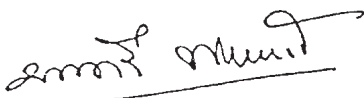
การแก้ไข

11. การทบทวน เปลี่ยนแปลงใดๆ ของบันทึกความเข้าใจนี้ กระทำได้ด้วยความยินยอมของภาคีสองฝ้าย

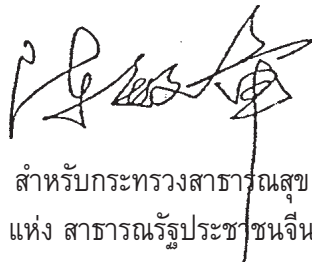
การมีผลบังคับใช้

12. บันทึกความเข้าใจนี้ จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ลงนาม และมีผลบังคับใช้ต่อไปเป็นเวลา 5 ปี และสามารถต่ออายุได้อีก 5 ปี โดยอัตโนมัติ เว้นแต่ ภาคีสองฝ้ายหนึ่ง ฝ้ายใดแจ้งเจตนาขอยกเลิกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นบันทึกเดือนล่วงหน้าก่อนวันสิ้นสุดการมีผลบังคับใช้ การต่ออายุกระทำได้ในทำนองเดียวกัน

ทำที่นครปักกิ่ง เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2540 เป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทย จีน และอังกฤษ ทุกฉบับมีคุณค่าเท่าเทียมกัน

สำหรับกระทรวงสาธารณสุข
แห่ง ราชอาณาจักรไทย

สำหรับกระทรวงสาธารณสุข
แห่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎกระทรวง
แบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ.2545

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ณ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่นโดยคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ส่งเสริมและพัฒนากิจการจรรบความรู้ และสร้างมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น ให้ทัดเทียมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน และนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพและปลอดภัยเพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชนในการใช้บริการสุขภาพโดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนางานองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น

(3) กำหนด พัฒนาคูณภาพ มาตรฐาน และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น

(4) ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และการแพทย์ทางเลือกอื่น

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริการด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และการแพทย์ทางเลือกอื่นในระบบบริการสุขภาพ

(6) พัฒนาระบบและกลไกเพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จแก่ราชการและประชาชนยิ่งขึ้น

(7) รวบรวม อนุรักษ์ และคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และสมุนไพร

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 2 ให้แบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการกรม
- (2) กองการแพทย์ทางเลือก
- (3) สถาบันการแพทย์แผนไทย

ข้อ 3 ส่วนราชการของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเลขานุการกรม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (ก) ปฏิบัติงานสารบรรณของกรม
- (ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวกและงานเลขานุการของกรม
- (ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของกรม

(ง) จัดระบบและบริหารงานบุคคลของกรม

(จ) จัดทำและประสานแผนงาน และแผนปฏิบัติการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนปฏิบัติการของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด

(ฉ) ติดต่อและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับความร่วมมือและความช่วยเหลือด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

(ช) เป็นศูนย์ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศของกรม

(ซ) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานและเผยแพร่กิจกรรมความรู้ความก้าวหน้าและผลงานของกรม

(ณ) ดำเนินการอื่นใดที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

(ญ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(2) กองการแพทย์ทางเลือก มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านไทย

(ข) รวบรวม อนุรักษ์ และฟื้นฟูความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นการแพทย์พื้นบ้านไทย

(ค) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีการประยุกต์ใช้งานในชุมชน

(ง) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น เพื่อพัฒนามาตรฐานและคัดกรองศาสตร์การแพทย์ทางเลือกให้เหมาะสมในการพึ่งตนเองของประชาชนในประเทศ

(จ) ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการแพทย์ทางเลือกอื่นที่เหมาะสมต่อการพึ่งตนเองของประชาชน

(ฉ) กำหนด พัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการแพทย์ทางเลือกอื่น

(ช) สนับสนุนให้มีการผสมผสานการแพทย์ทางเลือกอื่นที่เหมาะสมในระบบบริการสุขภาพ

(ซ) รวบรวมองค์ความรู้ด้านการแพทย์ทางเลือกอื่น

(ฌ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(3) สถาบันการแพทย์แผนไทย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย ยาแผนไทยและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

(ข) กำหนด พัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการแพทย์แผนไทย ยาแผนไทยและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

(ค) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสุขภาพของภาครัฐและภาคเอกชน

(ง) รวบรวม อนุรักษ์ คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร

หน้า 57

(เล่มที่ 3)

เล่ม 119 ตอนที่ 103 ก

ราชกิจจานุเบกษา

9 ตุลาคม 2545

(จ) ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนไทย ยาแผนไทย และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

(ฉ) รับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

(ช) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนไทยและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

(ซ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2545

สุชาติพันธุ์ เกตุราพันธ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2543 บัญญัติว่า การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานรัฐมนตรี กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ออกเป็นกฎกระทรวง และให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว สมควรแบ่งส่วนราชการภายในกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข และระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพของงาน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สำเนาฉบับ

คำสั่งกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 158 / 2547

เรื่อง กำหนดส่วนราชการ และการปฏิบัติราชการสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

เพื่อให้การดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขและด้านการแพทย์แผนไทย - จีน โดยความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้วยการจัดตั้งสถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทย ให้เป็นสถาบันทางวิชาการและบริการด้านการแพทย์แบบผสมผสานไทยและจีน ที่เป็นเลิศของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล จึงเห็นควรจัดตั้งสถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ขึ้นเป็นการภายใน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 อธิบดีจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้จัดตั้ง “สถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นการภายในและมีฐานะเทียบเท่ากอง ในสังกัดกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ข้อ 2 สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ อาคาร 5 ชั้น 6 กรมการแพทย์ ถนนติวานนท์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000 และมีสำนักงานสาขาตั้งอยู่ที่อาคารศูนย์การแพทย์ไทย-จีน ชั้น 6 มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10100

ข้อ 3 ให้สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการ โดยให้ขึ้นตรงต่ออธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ข้อ 4 ให้ข้าราชการและลูกจ้างในกลุ่มงานความร่วมมือการแพทย์ไทย-จีน กองการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปฏิบัติราชการในสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ข้อ 5 ให้สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอำนาจหน้าที่

1) ประสานงานความร่วมมือ เรื่อง การผลิต และพัฒนาสมรรถนะบุคลากร การวิจัยและการบริการในศาสตร์การแพทย์แผนจีน

2) ประสานงานความร่วมมือด้านการแพทย์และสาธารณสุข ระหว่างกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กับกระทรวงสาธารณสุข และทบวงการแพทย์แผนจีน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนจีน

4) กำหนด พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการแพทย์แผนจีน

5) ถ่ายทอดองค์ความรู้ และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนจีน

6) สนับสนุนให้มีการผสมผสานการแพทย์แผนจีนที่เหมาะสมในระบบบริการสุขภาพ

7) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนจีน

8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 6 ในงานสารบรรณ ให้กำหนดเลขที่หนังสือ “สธ 0504.05” เป็นตัวเลขประจำของสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2547

(นายวิชัย โชควิวัฒน์)

อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือก

สำเนาถูกต้อง

(นางสมใจ สัตย์ดี)

เจ้าพนักงานธุรการ 5 สำนักงานเลขานุการกรม
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

หน้า 1

เล่ม 119 ตอนที่ 116 ก

ราชกิจจานุเบกษา

18 พฤศจิกายน 2545

พระราชบัญญัติ
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
พ.ศ.2545

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2545
เป็นปีที่ 57 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการกำกวมการกำหนดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 35 และมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“บริการสาธารณสุข” หมายความว่า บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคล เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟู สมรรถภาพ ที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ให้รวมถึงการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ